

KONTAKTY GOSPODARCZE Z CHINAMI W OBLICZU GLOBALNYCH WOJEN HANDLOWYCH: PERSPEKTYWA UE I POLSKI

Webinar prowadzony przez Jakuba Jakóbowskiego
w dniach 8-9 października 2020

波中法律经济研究中心
Polish Research
Centre for Law and
Economy of China

SCHOOL OF LAW AND
ECONOMY OF CHINA
UNIVERSITY OF WARSAW
华沙大学中国法律与经济学院

Polskie Centrum Studiów nad Prawem i Gospodarką Chin
Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego

chinalaw@wpia.uw.edu.pl
chinalaw.wpia.uw.edu.pl

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

DIALOG

Webinar finansowany w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego
pod nazwą "DIALOG" w latach 2018-2020.

Wraz z rosnącymi napięciami politycznymi między Chińską Republiką Ludową (ChRL) a USA i Unią Europejską, **warunki współpracy gospodarczej polskich podmiotów z ChRL ulegają znacznemu przeobrażeniu**. W porównaniu do pierwszych lat intensywnej współpracy polsko chińskiej po 2012 r., obecnie kontakty gospodarcze z ChRL obarczone są **szeregiem nowych ryzyk o charakterze politycznym**, wynikających z pogłębiającego się konfliktu z USA oraz UE. W obecnej strukturze globalnej gospodarki pełne zerwanie kontaktów gospodarczych z ChRL nie jest możliwe i będą one kontynuowane przez wiele podmiotów z UE. Niniejszy materiał na celu **zmapowanie obszarów i branż podwyższonego ryzyka** dla polskiego biznesu i innych podmiotów w kontaktach z CHRL, a także przedstawienie podstawowych uwarunkowań obecnego konfliktu politycznego.

Konflikt ChRL z państwami rozwiniętymi ma w dużej mierze charakter strukturalny i długotrwały. Wynika on zarówno z przyczyn gospodarczych, jak i politycznych. W drugiej dekadzie XXI w. gospodarka ChRL wkroczyła w okres głębokiej transformacji, związanej z wyczerpaniem dotychczasowych źródeł wzrostu, związanych z produkcją w obszarze przemysłów pracochłonnych, w oparciu o migrację taniej siły roboczej do miast. Problemy demograficzne i rosnące płace popychają politykę ChRL w stronę intensywnego rozwoju zaawansowanych gałęzi przemysłu o wysokiej wartości dodanej, przez co **ChRL wkracza w okres otwartej konkurencji gospodarczej z państwami rozwiniętymi**. Szereg działań ChRL z obszaru polityki przemysłowej

(m.in. program Made in China 2025), subsydiów, kradzieży własności intelektualnej, wspieranych przez państwo inwestycji, **zaburza reguły globalnej konkurencji i tworzy bezpośrednie zagrożenie dla podmiotów z UE czy USA**. W połączeniu z konfliktem politycznym, związanym z wyraźnym autorytarnym zwrotem wewnątrz ChRL oraz asertywną polityką zagraniczną rządów Xi Jinpinga, tworzy to pole długotrwałego konfliktu – choć przyjmuje on różną intensywność w przypadku USA i UE.

Z perspektywy USA, Chiny stanowią fundamentalne zagrożenie, co w czasie prezydentury Donalda Trumpa przełożyło się na **konflikt obejmujący**

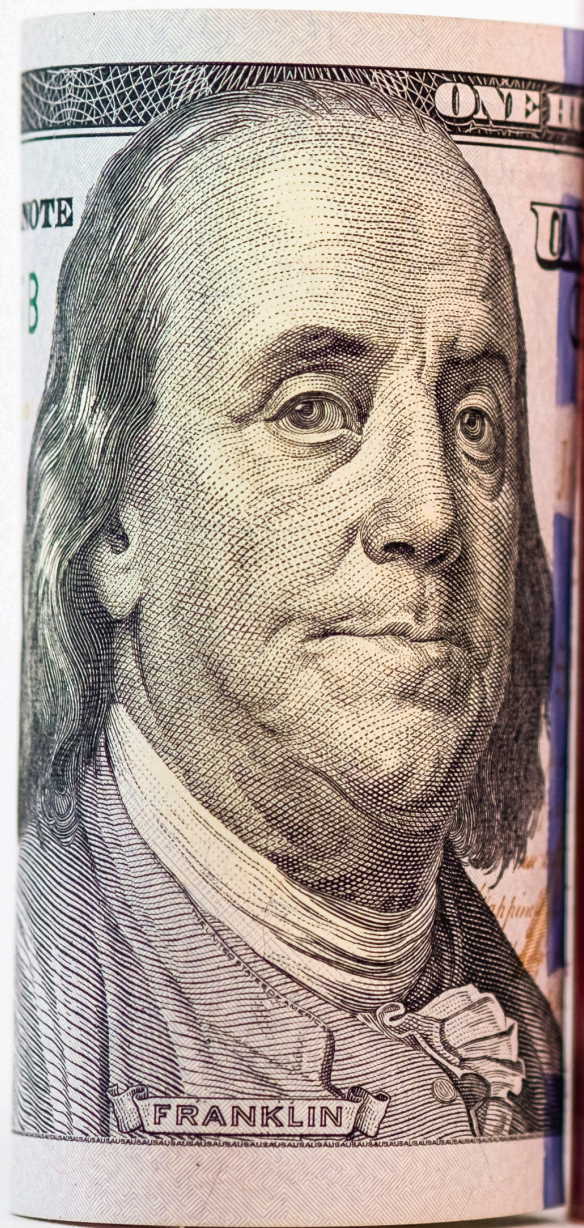
jący obecnie praktycznie wszystkie wymiary relacji: strategiczno-militarny, technologiczny, handlowy czy ideologiczny. W pierwszy latach prezydentury D. Trumpa, amerykańska polityka oparta była przede wszystkim na **wojnach celnych**, co pośrednio może przełożyć się na działanie części polskich podmiotów produkujących w ChRL lub pośredniczących w handlu z USA. **Instrumenty celne tracą jednak na znaczeniu w polityce amerykańskiej.**

Na obecnym etapie sporu **USA skupia się na wojnie technologicznej z ChRL, w tym precyzyjnych uderzeniach w chińskie łańcuchy dostaw.** Wynika to z przekonania, że chiński rozwój technologiczny, szczególnie w technologiach cyfrowych czy sztucznej inteligencji, stanowi zagrożenie z punktu widzenia bezpieczeństwa USA (m.in. przez możliwość ich wykorzystania celach wojskowych), konkurencyjności gospodarki USA, a także wpływu gospodarki cyfrowej na funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, w tym sojuszników USA. Z tego powodu obecna **polityka USA skupia się na uderzaniu w chińskie podmioty z obszaru gospodarki cyfrowej** posiadające znaczną obecność na rynkach poza Chinami. W tym rozumieniu amerykańska kampania ograniczania wykorzystania sprzętu Huawei w budowie sieci 5G traktowana powinna być jedynie jako **pierwszy przykład działań tego typu**, które będą powtarzane w odniesieniu do innych chińskich podmiotów i branż. Amerykańskie działania wobec Huawei obejmują m.in. naciski na państwa sojusznicze zmierzające do wykluczenia chińskich technologii, odcinanie od dostaw kluczowych komponentów, **obowiązek uzyskania licencji od USA w przypadku sprzedaży chińskim podmiotom produktów i usług wykona-**

nych z użyciem amerykańskich technologii, nawet tych operujących poza USA. Z ryzykiem zastosowania podobnych instrumentów przez USA muszą liczyć się polskie podmioty współpracujące z ChRL z obszaru sztucznej inteligencji, telekomunikacja, Big Data, rozwiązań chmurowych, monitoringu, technologii podwójnego zastosowania etc.

Drugim obszarem konfliktowym, istotnym z punktu widzenia relacji gospodarczych ChRL, są obecnie relacje ChRL z Unią Europejską. Zasadniczy spór dotyczący reguł wymiany gospodarczej, zasadzający się na krytyce UE wobec relatywnego zamknięcia rynku chińskiego dla przedsiębiorstw z UE, istnieje w relacji od wielu lat. Obecnie jednak **tendencje bardziej asertywnej polityki UE wobec Chin gwałtownie się nasiliły**, co jest reakcją na postępujące zamykanie rynku ChRL w obszarze zaawansowanych technologii, braku postępów w negocjacjach porozumień dwustronnych (m.in. porozumieniu o wzajemnych inwestycjach Chiny-UE). Istotną rolę odgrywa też presja ze strony USA, nawołujących UE do ostrzejszego stanowiska wobec Chin, m.in. na forum NATO. Nakłada się na to **rosnący konflikt polityczny UE i Chin**, związany z nasilającymi się przypadkami łamania praw człowieka w ChRL (m.in. w Xinjiangu), naruszaniem przez ChRL zasad prawa międzynarodowego w odniesieniu do Hongkongu czy Morza Południowochińskiego, a także agresywnej postawy części chińskich dyplomatów w UE.

Charakter systemu politycznego UE rzutuje na stosunkowo wolną dynamikę zmian regulacyjnych, ChRL aktywnie zabiega również o łagodzenie polityki UE, głównie poprzez dialog z wybra-

nymi państwami członkowskimi. Na przestrzeni ostatnich lat na **forum UE rozpoczęto jednak pracę nad szeregiem instrumentów chroniących rynek UE przed podmiotami z ChRL**. Składa się na to m.in. regulacja UE nawiązująca państwa członkowskie do screeningu przejęć przez podmioty spoza UE, która po wybuchu pandemii COVID-19 wzmocniona była przez wypowiedzi Komisji Europejskiej, zachęcającej państwa członkowskie do **blokowania chińskich przejęć europejskich podmiotów** wpadających w kłopoty finansowe. Od 2016 r. UE pracuje również nad **zaostrzeniem ceł antysubsydyjnych i antydumpingowych** wobec podmiotów z ChRL, od 2020 r. rozszerzonych również na eksport produktów podmiotów z ChRL działających w zagranicznych jurysdykcjach, m.in. zagranicznych chińskich specjalnych strefach ekonomicznych. Po pandemii COVID-19 w UE rozpoczęła się również intensywna debata nad **skracaniem łańcuchów dostaw i przenoszeniem produkcji kluczowych komponentów z ChRL do UE**, szczególnie w branżach istotnych strategicznie, jak m.in. sprzęt medyczny i farmacja. W UE dyskutowane jest również **ograniczenie dla firm z ChRL dostępu do przetargów**

publicznych w UE, ze względu na brak dostępu do analogicznych przetargów na terenie ChRL.

Powyższy katalog branż i obszarów nie wyczerpuje w całości nowych kategorii ryzyk, z którymi liczyć muszą się polskie podmioty podejmujące kontakty z ChRL. Polityczny konflikt w wyżej zarysowanych obszarach będzie miał charakter trwały, co **tworzy potrzebę regularnego śledzenia zmian regulacyjnych w UE i USA** przez polskie podmioty wchodzące we współpracę z partnerami z ChRL. Z punktu widzenia stabilności współpracy, **wskazane jest również szukanie obszarów współpracy i modeli biznesowych nie będących przedmiotem politycznego konfliktu**, to jest w branżach niezwiązanych z gospodarką cyfrową, monitoringiem, funkcjonowaniem infrastruktury krytycznej (cyfrowej, transportowej, energetycznej), a także ostrożność względem modeli i transakcji biznesowych opartych w znacznym stopniu na subsydiach państwowych ze strony ChRL.

Jakub Jakóbowski

(Program Chiński, Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia; Kolegium Ekonomiczno-Społeczne SGH)

Koordynator projektu „Powiązania gospodarcze w Eurazji” w Ośrodku Studiów Wschodnich. Jako wykładowca Szkoły Prawa i Gospodarki Chin Uniwersytetu Warszawskiego oraz Szkoły Głównej Handlowej, p. Jakóbowski specjalizuje się w stosunkach gospodarczych i politycznych Chin z Unią Europejską. Oprócz bogatego doświadczenia badawczego, p. Jakóbowski dysponuje również praktycznymi umiejętnościami biznesowymi, które zdobył pracując w doradztwie eksportowym dla polskiego sektora MŚP na rynkach Azji Wschodniej.